

Jutlus Nõos P, 15.12.19 kell 11.00, III advent

Lektsioonid: 2Pt 1:19–21; Mt 11:11–19

Pihikõne: Rm 13:10–11

Jutlus: Ml 3:23–24

Laulud: 2 (1–5); 144 (1–3, 4); 225 (1–4); 145 (1–4)

Vaata, ma läkitan teile prohvet Eelija, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav. Ja tema pöörab vanemate südamed jälle laste poole ja laste südamed vanemate poole, et ma ei peaks tulema ja lööma maad needusega.

Täna on kolmas adventipühapäev ja traditsiooniliselt mõeldakse sel pühapäeval Ristija Johannesele. Just seetõttu laulsime jutluselauluna jaanipäeva ehk Ristija Johannese sünnipäeva laulu ja ka tänase jumalateenistuse viimane laul on jaanipäeva laul.

Kes siis Ristija Johannes oli ja milles seisneb tema tähtsus?

Pärimuse kohaselt sündis Ristija Johannes 6 kuud enne Jeesust preester Sakarja ja tema naise Eliisabeti esimese ja vist ainsa lapsena (kuna Sakarja ja Eliisabet olid juba Johannese sünni paiku väga eakad). Lk 1:36 ütleb ingel neitsi Maarjale, et tema sugulane Eliisabet ootab last. Seega olid Ristija Johannes ja Jeesus ema poolt sugulased.

Ristija Johannesele sai, nagu teada, kõrbeprohvet ja arvatakse, et ta kuulus tollasesse religioossesse rühmitusse nimega esseened, kes elasid väga jumalakartlikku elu ja asusid Surnumere äärses kaljukõrbes.

Evangeeliumide järgi tegeles Ristija Johannes inimeste kutsumisega meelesparandusele, kuulutades, et taevariik on lähedal, ja ristis neid selle märgiks Jordani jões. Teatavasti ristis Johannes ka Jeesuse, kelle jumalikkus siis ka avalikuks sai: taevast laskus tuvina Püha Vaim ja kostus taevase Isa hääl.

Jeesus nimetab Ristija Johannes Mt 11:11 suurimaks naisest sündinute ehk inimeste seas, kuid rõhutab, et ta pole jumaliku päritolu: väiksem taevariigis on temast suurem.

Miks oli Ristija Johannes siis suurim? Sellepärast, et ta tegi kõige tähtsamad tööd: valmistas ette Jumala riigi tulekut just sel hetkel, mil maailm seda kõige vähem ootas. Võib ju küll väita, et Jumala riiki ootasid ju ka kõik juudid. Kuid vaid Ristija Johannes mõistis, et Jumala riik tuleb just niisugusel kujul: tavalise inimesena, mitte võimsa lõpuaja kuningana. See tähendab, et Jumal oli Ristija Johannesele väga palju Vaimu kinkinud, nõnda, et ta taipas midagi Jumala plaanidest.

Kuid miks pärineb siis meie tänane jutlusealune kirjakoht VT-st ega maini üldse seetõttu üldse Ristija Johannest? Seda seetõttu, et tänane kirjakoht kõneleb prohvet Eelijast. Eelija tegutses küll 9. sajandil eKr, kuid on jätnud sügava jälje kogu Iisraeli religiooni: nimelt võitles ta omal ajal edukalt ebajumalakummardamisega ja peatas iisraeli rahva usulise allakäigu pikaks ajaks.

Eelija võeti pärimuse kohaselt ka elusalt taevasse ja juudid uskusid, et ta tuleb kord tagasi, just enne lõpuaja kuningas Messia saabumist. Seda ju kinnitab ka tänane kirjakoht, VT viimase prohveti Malaki kuulutus, kus Issand ütleb Malaki suu läbi: „Vaata, ma läkitan teile prohvet Eelija, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav.“

Ent kuidas on prohvet Eelija seotud Ristija Johanneselega?

Ristija Johannes tegutses Eelijast ligi 900 aastat hiljem sellise meelevallaga, et inimesed hakkasid teda Eelijaga seostama. Ütlesin juba ennist, et Ristija kuulutas taevariigi lähedalolekut ja nõudis inimestelt selleks valmistudes meelesparandust.

Nõnda siis hakatigi sosistama, et võib-olla Ristija ongi Eelija, kes peab tulema. Sellele oletusele andis tuge ka Jeesus ise, võrreldes Ristija Johannest Eelijaga. Ja ka ingel ütleb Lk 1:16j Johannese isale Sakarjale, viidates, muide, samale kirjakohtale Ml 3:24, mis on meiegi jutluse aluseks: „Ja ta pöörab palju Iisraeli lapsi Issanda, nende Jumala poole. Ja ta ise käib tema eel Eelija vaimus ning väes, et pöörata isade südant laste poole ja sõnakuulmatuid õigete meelsusse, et kujundada Issandale valmistatud rahvast.“

Kuid kas siis meie kirjakoht Ml 3:23j kuulutabki ette Ristija Johannese tulekut? Kui nii, siis on see prohvetisõna juba 2000 aastat tagasi täitunud. Ent kui hakkame täpsemalt vaatama, mida siis

prohvet Malaki Eelija ehk Ristija Johannese töö tulemuse kohta ütleb, võib tekkida kahtlus. Kõigepealt peaks Eelija tulema enne, kui tuleb Issanda päev. Issanda päev pole aga midagi muud kui aegade lõpp, mil Issand tuleb kõikide rahvaste, nii elavate kui surnute üle kohut mõistma. Ristija Johannese töö tulemusena Issanda päeva ei tulnud.

Peale selle peaks Eelija „pöörama vanemate südamed jälle laste poole ja laste südamed vanemate poole“ ehk siis suunama meie sugupõlve uuesti tagasi jumalakartlike esivanemate, Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi usu juurde. Ka seda pole pärast Ristija Johannest ju toimunud. Jah, kristlaste arv ulatub tänapäeval küll miljarditesse, kuid suurem osa maailmast ikkagi ei usu Jumalasse nii nagu seda õpetab Piibel.

On piibliteadlasi, kes tõlgendavad seda prohvet Malaki kirjakohta nii, et Eelija tuli küll esimest korda Ristija Johannesena, kuid tema teine tulemine seisab veel ees – ja see saab toimuma just nimelt enne Jumala viimset kohtupäeva. Kui nii, siis on Ristija Johannese kaliibriga prohveti tulek veel ees ja vaid Jumal teab, kas meie silmad seda näha saavad või läheme enne oma haudadesse.

Igal juhul oleks hea, kui keegi Ristija Johannese sarnane prohvet veel tuleks, sest siis saaksid inimesed ehk kergemini Jumala poole pöörduda, enne kui tuleb lõpp. Ja kui me mõtleme, et mil viisil sellise prohveti kuulutus tänapäeval võimalik on, siis võiks öelda, et see on veel palju lihtsam kui Ristija Johannese aegadel. Elame ju infoajastul, mil ühe inimese sõnu saab kiiresti ja kerge vaevaga saata üle kogu maailma.

Heaks näiteks sellest on ju noor kliimaaktivist Greta Thunberg, kes pole veel täisealinegi, kuid kelle sõnadest kõneleb kogu maailma meedia. Muidugi, tema kuulutus, niipalju kui mina massimeediast aru olen saanud, pole küll kuidagi seotud rahu ja leppimisega usklite esivanemate ja tänapäeva sekulariseerunud põlvkondade vahel, vaid pigem vastasseisu õhutamise ja tänaste loodushoidlike noorte ja loodust hävitavate täiskasvanute vahel. Prohvet Eelija peaks aga mitte kindlustama tulevastele põlvedele planeedi Maa looduskeskonda, vaid, vastupidi meenutama, et see loodus peagi kaob, sest Issanda päev on lähedal.

Kuid meie kristlastena võime ju sellegipoolest prohvet Eelija või Ristija Johannese kuulutusest õppust võtta ning pöörata oma ning meie aja inimeste südamed jälle usklite esivanemate poole. Mida selleks teha? Eks võimalusi ole palju, kuid üks, mida siinkohal esile tooksin, on meie kirikutraditsiooni tuvustamine kõigi vahenditega. Selleks aitavad suurepäraselt kaasa nt meie Eestimaa kaunid kirikuhooned, mis on neis paigus seisnud aastasadu ja innustavad uurima, miks nad on ehitatud, kuidas nad on säilinud ja mida neis on tehtud.

Selleks aitab väga hästi kaasa meie kristlik kultuurilugu: Jumala sõna väljendused meie kirjanduses, kunstis ja muusikas, aga miks mitte ka teaduses. Samuti kristluse ja kiriku roll meie keele ja kultuuri kujunemisel ja riikluse sünni juures.

Ja lõpuks muidugi see usk, lootus ja armastus, mida Jumala sõna ja sakramentide kaudu levitada. Mõtlen siin kiriku ja koguduse sisulist tööd inimestega kõigis vanuseastmes.

Kokkuvõttes oleme ka meie kristliku kirikuna mõnes mõttes prohvet Eelija või Ristija Johannese töö tegijad. Ja kui tõepoolest peaks meie keskelt sündima üks suur prohvet, siis täna eest Jumalat ja koondagem selle prohveti selja taha.

Siiski, ärgem unustagem ka Jeesuse ja Tema apostlite sõnu, et Issanda päev tuleb just nii nagu varas öösel. Nõnda ei saa me ka prohvetit ootama jääda, vaid peame endale usaldatud talendid tööle panema, et Issanda päev ei tabaks meid ootamatult, mil me pole veel oma Jumalalt saanud potentsiaali rakendada jõudnud.

Olgu siis tänavune advendiaeg meile selleks teenäitajaks, et otsiksime veelgi rohkem viise, kuidas teha Jumala tegusid!

Aamen.